

ser rebatejada com a «avinguda de les Bases de Manresa». El desconeixement imposat de la història de Catalunya va fer que, en els primers temps, molta gent anomenés el vial com «les Basses de Manresa», perquè creien que feia referència als dipòsits d'aigua potable de la ciutat que hi ha molt a prop.

Però hi ha altres carrers de la ciutat que guarden relació amb l'Assemblea de la Unió Catalanista. Un dels principals està dedicat a Àngel Guimerà, que curiosament és l'únic carrer de Manresa que va ser inaugurat per la persona a la qual es va dedicar. L'any 1909, el poeta i dramaturg, que va participar activament defensant la ponència tercera i va pronunciar un abrandat discurs durant l'Assemblea, va descobrir la placa del carrer en un acte molt popular.

El president de la trobada de la Unió, Lluís Domènech i Montaner dona nom a un carrer del barri de Cal Gravat, i el secretari, Enric Prat de la Riba, que fou president de la Mancomunitat, a una plaça que hi ha en sortir de la ciutat en direcció nord.

Altres noms de carrers dedicats a personatges que hi van participar d'una manera indirecta o directa com a delegats són el del president de la Mancomunitat Josep Puig i Cadafalch a Cal Gravat; el carrer del Bisbe Torras i Bages a la zona de la carretera de Santpedor; el dedicat al manresà que va presidir la segona sessió, el metge Oleguer Miró, i un altre que duu el nom del fundador de la Caixa de Pensions i delegat manresà Francesc Moragas al barri de Valldaura. Relacionat amb el catalanisme de caire federalista, la ciutat va dedicar un carrer a Valentí Almirall.

Altres vegades trobem noms relacionats amb aquesta efemèride en equipaments municipals, com l'Ateneu Les Bases, obert molt a prop de l'avinguda del mateix nom. I també en establiments comercials de la zona, com en una coneguda cadena de restauració local que ha posat el nom Les Bases a dos frankfurt, un dels quals, fora de la zona de les Bases, ha continuat sent anomenat per molta gent amb el nom anterior (Bar Puerto Rico) o, pels més grans, com el «bar del lloro», en record de l'animal que havia estat l'ànima del local i que increpava els clients a la plaça de Valldaura.

Com a curiositat, cal anotar que el conjunt musical barceloní Els Surfing Sirls va gravar el 2009 una cançó que portava per títol «Les Bases de Manresa».

El mes de gener del 2017, l'edifici de l'Ajuntament de Manresa fou declarat bé cultural d'interès nacional en la categoria de lloc històric. Aquesta distinció se li va concedir perquè en aquest espai han succeït uns fets remarcables dins la història de Catalunya.

En aquest edifici, construït al segle XVIII i aixecat sobre un altre de cremat per les tropes borbòniques durant la Guerra de Successió, hi va tenir lloc la «crema del paper segellat» durant la Guerra del Francès el 1808. Aquest fet representa el primer pas cap a l'allibe-

ració de l'autoritarisme francès i la constitució de la Junta de Govern i Defensa de la Ciutat pels mateixos revoltats.

L'altre fet històric que va viure l'edifici va ser el 1892, amb l'establiment de les Bases de Manresa, un moment fonamental en la definició de la voluntat política catalana i en l'esdevenidor nacional. Amb motiu de la commemoració dels cent vint-i-cinc anys d'aquest fet de la nostra història invitem els pobles i les ciutats de Catalunya a denominar algun dels seus carrers amb el nom «Les Bases de Manresa».

LES BASES DE MANRESA: UN REFERENT DEL CATALANISME

JORDI RODÓ RODÀ

La Unió Catalanista es va constituir el 1891 com una federació que aglutinava les diverses entitats catalanistes que mantenien una actuació independent a finals del segle XIX. La seva primera assemblea es va convocar els dies 25, 26 i 27 de març de 1892 a Manresa amb l'objectiu d'elaborar unes «Bases per a la Constitució Regional Catalana». Enguany en celebrem el cent vint-i-cinquè aniversari en un moment clau en la història del país: en aquest segle i quart hem passat de proclamar unes bases per fer una constitució regional a estar discutint si fem una constitució per a una república... La gran diferència és que avui no cal que es trobin un centenar de prohoms per imaginar unes estructures d'autogovern, sinó que tenim un parlament representatiu i un mandat democràtic per donar veu i vot a la ciutadania per saber sobre quines bases construïm el nostre futur.

S'ha considerat tradicionalment que les Bases de Manresa són l'inici del catalanisme polític. Amb rigor, aquesta afirmació caldria matisar-la, però no es pot negar que l'Assemblea de Manresa és una efemèride clau en el procés fundacional del nacionalisme català. En tot cas, si no van ser un inici, sí que van ser la conseqüència política d'un procés d'emancipació econòmica, social, cultural —de renaixença nacional— que ressorgia al llarg el segle XIX, després de l'ensulsiada del 1714. Amb el Romanticisme i, sobretot, amb el moviment de la Renaixença comença a brotar una nova primavera nacional (els Jocs Florals, Rubió i Ors, Verdguer, l'excursionisme, la premsa, els Cors de Clavé...).

Aquest catalanisme cultural començarà a prendre forma política amb el desenvolupament de les idees federalistes, vinculades al republicanisme espanyol i tímidament catalanistes de Pi i Margall i, sobretot, ja clarament amb una visió més particularista allunyada del federalisme subordinat a Espanya, amb la figura de Valentí Almirall, a qui podríem anomenar amb causa «pare del catalanisme». Almirall, amb el seu llibre *Lo*

catalanisme (1886), va ser l'impulsor de la renaixença política amb l'intent de sintetitzar ideològicament les bases catalanistes. La Jove Catalunya (1870), plataforma literària i catalanista amb personatges del relleu de Guimerà, és el primer exponent clarament catalanista, però serà amb el Primer Congrés Catalanista (1880) que Almirall prova d'unir els corrents del federalisme republicà i el més cultural de la revista *La Renaixensa*. El catalanisme polític, la normalització de la llengua i la defensa del dret són les «bases» d'aquest congrés que es troben en la creació del Centre Català, l'entitat que representarà el catalanisme polític i que impulsarà l'elaboració del Memorial de Greuges (1885). Uns anys abans (1881), Almirall ja havia impulsat el Primer Congrés de Jurisconsults Catalans, per la defensa del dret català. D'altra banda, el catalanisme conservador representava també diverses sensibilitats: des del regionalisme més dretà de Mañé i Flaquer o el més tradicionalista de Torras i Bages, fins a la visió més «moderna» i pragmàtica de Prat de la Riba.

Però Almirall es va anar allunyant cada cop més de la centralitat, segurament perquè «era massa catalanista per als republicans i massa republicà per als catalanistes», com va dir Rovira i Virgili. En aquest context, els escindits del Centre Català d'Almirall (Guimerà, Domènech i Montaner...) i els joves de la seva filial, el Centre Escolar Catalanista (amb Prat de la Riba, Verdager i Callís, Puig i Cadafalch, Duran i Ventosa...), funden la Lliga de Catalunya, que va impulsar el Misatge a la Reina Regent (1888). La mateixa Lliga crea la Unió Catalanista el 1891 agrupant els sectors més «polítics» i els més «culturals». Aquest és l'origen de la celebració de la primera assemblea de la Unió Catalanista a Manresa el 1892. Les assemblees següents (Reus, Balaguer, Olot, Girona, Terrassa, Barcelona) consoliden l'organització catalanista però, a partir del 1899, els seus representants més polititzats se'n van separant fins que el 1901 creen la Lliga Regionalista, el primer partit pròpiament catalanista, hegemònic fins a l'adveniment de la Segona República.

Tornant al començament, potser les Bases no són exactament l'inici del catalanisme polític, però van significar una inflexió en l'estat d'opinió i de compromís de les elits burgeses del país per construir una es-

tractura nacional. Queda clar que el catalanisme va ser un moviment no solament burgès, sinó també de base popular, però, a Manresa, el fet clau va ser que els sectors dirigents i intel·lectuals van apostar per trencar esquemes. El text del document de les Bases de Manresa va ser aprovat per unanimitat per l'Assemblea, que va ressaltar-ne la transcendència, tot i que en un primer moment no van tenir gaire ressò. Posteriorment, la influència de les Bases va estendre's com un anatema entre les decadents i agonitzants estructures imperials espanyoles (a punt de perdre les darreres colònies!), que les titllaven de separatistes alhora que esdevenien un element icònic del catalanisme polític (fins i tot Macià va lluir la bandera de la Unió Catalanista pels carrers de Manresa en l'homenatge a les Bases i al balcó de la Generalitat per Sant Jordi del 1931!).

Les Bases també van representar una intervenció decisiva en el procés de debat que basculava entre la preeminència d'un discurs més o menys conservador i un de més o menys federal o republicà, però que no s'acabaven de concretar en cap programa articulat per a estructurar el catalanisme polític. Aquest és el mèrit de la Unió Catalanista: enumerar disset bases! Les Bases també van fer de ròtula entre dualitats: entre el Modernisme i el Noucentisme, entre la doctrina i la praxi, entre el món rural i l'urbà, entre el carlisme i el liberalisme, entre les velles patums jocfloralesques i les joves promeses d'intel·lectuals... L'Assemblea de Manresa va ser la síntesi que Almirall no va reeixir a consolidar. I enmig de tots, Prat de la Riba, el jove secretari de l'Assemblea i de la Unió, representa l'essència de les Bases perquè hi participa des dels orígens, però les transforma des de la visió pragmàtica i avançada del nou segle, superant el passat vuitcentista i romàntic dels pares de la Renaixença. La concreció de la visió noucentista, moderna, cívica i més popular de Prat i els altres joves catalanistes sorgits de les Bases culminarà en l'obra de la Mancomunitat.

En tot cas, les Bases seran per sempre més un mite fundacional del catalanisme, com tots els mites nacionals que serveixen per construir imaginari col·lectius. Avui, cent vint-i-cinc anys després, en un moment també de procés fundacional al nostre país, l'esperit de les Bases de Manresa continua més vigent que mai.